

Opdracht 6 - Tweede Wereldoorlog De krijgsgevangenschap van Nederlandse militairen in Duitsland 1943-1945

In 1943 moesten de Nederlandse officieren en onderofficieren, die in 1940 na de Duitse inval ontwapend en naar huis gestuurd waren, zich weer melden. Alsnog werden ze krijgsgevangen gemaakt, en tevens gijzelaar en soms ook dwangarbeider. De Tweede Wereldoorlog was in 1943 op een keerpunt gekomen, de Duitsers werden vanaf begin 1943 aan alle fronten teruggedrongen. De krijgsgevangenen werden, evenals de dwangarbeiders en de gevangenen van de concentratiekampen, gedwongen te werken. Meestal diende er meegewerkt te worden in de Duitse oorlogsindustrie. In dit thema kijken we naar het kamp Mühlberg.

Voorbereiding

Een omschrijving van het kamp is te vinden op:

<https://www.tracesofwar.nl/sights/433/Krijgsgevangenenkamp-M%C3%BChlberg-Stalag-IV-B.htm>
en foto's vind je hier: <https://krijgsgevangen.nl/fotogalerij-stalag-iv-b-muhlberg/>

In de jaren 1972-1974 was er een populaire Engelse televisieserie te zien over de belevenissen van Engelse militairen in een Duits krijgsgevangenenkamp. De serie was op ware gebeurtenissen gebaseerd. De titel van de serie, **COLDITZ**, biedt een goede sfeertekening van een dergelijk kamp. Kijk op wikipedia voor informatie over deze serie: [https://en.wikipedia.org/wiki/Colditz_\(TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Colditz_(TV_series))

Zie ook de aflevering van Andere Tijden over Colditz:

https://www.vpro.nl/speel~POMS_VPRO_215214~andere-tijden-colditz~.html

Kijk op Google Maps en zoek Mühlberg op. Hoe groot is de afstand Goes-Mühlberg?

Literatuuronderzoek

Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, 14 delen (29 banden), verschenen tussen ca. 1964-1985. Dr. L. de Jong.

Dit enorme standaardwerk is tegenwoordig in gedeelten als PDF te downloaden. Zie de site: <https://www.niod.nl/koninkrijk>. Je kunt dan kiezen voor downloaden in kleur of zwart/wit. Foto's zijn in de digitale versie overigens niet opgenomen wegens copyright-restricties. Deze zijn wel op te zoeken via <https://beeldbankwo2.nl/nl/>

Deel 8, band 1 en 2, heeft als onderwerp *Gevangenen en gedeporteerden*. Hierin is veel informatie over de krijgsgevangenschap van Nederlandse militairen te vinden. Ook in enkele latere delen van De Jong komt Mühlberg voor. Zoek ook deze verwijzingen op.

Download het Register, en zoek op Mühlberg.

Mout, A., *10b*: 425n, 437n; *14*: 715
Moutbatten-Ashley, E. (*Lady Edwina*), *11c*:
400-403, 424, 531, 572, 638, 694
Mouwen, G. A. S. I., *9*: 585
Mozambique, *1*: 538; *11b*: 209, 210; *14*: 1000
Mozer-Ebbinge, A., *12*: 421
Muckermann, F., *1*: 555-557; *4*: 85, 299n, 649n;
8: 298
Mühlberg, *8*: 149n, 154, 157, 159, 160; *10b*:
1181-1184; *12*: 116, 117; *13*: 155
Mühldorf, *Flugplatz*, *8*: 108; *10b*: 893
Mühlenberg, *10b*: 1232, 1248
Mühlenfeld, A., *9*: 496; *11a*: 287n
Mühlmann, K., *4*: 371, 372; *5*: 1048n; *7*: 424
Muiden, *1*: 1000

Zoek in deel 8, 10b, 12 en 13 de bladzijden waarnaar wordt verwezen. Gebruik daarvoor de zoekfunctie van Acrobat. Maak een korte samenvatting van hetgeen over Mühlberg wordt vermeld. Doe hetzelfde met de delen 10b, 12 en 13.

Zie ook het boek van A.T.W. de Kluis. *De pastorie van Mühlberg* en het boek van A.G. Verhulst, *Dagboek 1943-1945. Krijgsgevangenen in Stalag IV-B*. Hierover is ook een stukje te vinden in de PZC: <https://krantenbankzeeland.nl/issue/pzc/2010-05-04/edition/null/page/85?query=verhulst%20muhlberg&sort=relevance>

In het boek *De oorlog in stukken. De beleving van de jaren 1940-1945 op de Bevelanden*, samengesteld door Frank de Klerk, vind je op blz. 79-82 een hoofdstuk over de krijgsgevangenen.

Het boek 'Prikkelraad' door Bob Entrop en Joh. Mulder uit 1945 biedt een boeiend inzicht in het kampleven in Mühlberg. Dit boek kun je rechtstreeks koppelen aan het archiefmateriaal dat in het archief van J.J. Lucieer zit. Hiervan is ook een documentaire gemaakt: <https://www.youtube.com/watch?v=FPNfaYaYCLs>

Onderzoek bronnen in het archief

Het Gemeentearchief Goes is in het bezit van het persoonlijk archief van J.J. Lucieer, die in het krijgsgevangenenkamp te Mühlberg gevangen heeft gezeten. Dit bevat documenten, foto's en tekeningen, die een duidelijk beeld geven van de omstandigheden in het kamp. Probeer enkele bladzijden in het dagboek van Lucieer te lezen en verwerk het in je werkstuk.

Verwerking

Je kunt deze opdracht op verschillende manieren verwerken. Bijvoorbeeld door aan de hand van de verschillende bronnen een schets te maken van het leven in Stalag IV-B in Mühlberg. Kun je verklaren waarom er zo enorm serieus aan toneel werd gedaan in het kamp? Ook de geestelijke verzorging door dominee De Kluis, en zijn rooms-katholieke collega's, werd heel grondig aangepakt. Wat zou daarvan de reden geweest kunnen zijn? Je kunt ook onderzoeken wat krijgsgevangenschap eigenlijk precies inhield. Wie waren de krijgsgevangenen? Waarom werden ze naar de kampen gebracht? Hoeveel kampen waren er en waren er verschillen tussen deze kampen? Vergelijk de primaire bronnen uit het archief en andere dagboeken die je kunt vinden met informatieve boeken over het onderwerp. Wat zijn de overeenkomsten? Wat zijn de verschillen?